

§. II.

Lites de præcedentijs Episcopus dirimat absque appellatione.

Quoniam in frequenti Congregatione, ubi Ecclesiastici, Seculares, & Regulares conveniunt, nisi aliquis præsideat, cujus autoritate omnes in Officio contineantur, dissidiorum, ac tumultuum posset occasio suboriri, Sacrosancto Concilio Tridentino hæc Synodus inhærens, præcipit, ut quando in processibus publicis, & in ijs, quæ sunt in tumultu defunctorum corporibus, de quavis præcedentia controversiæ oriuntur, eas Episcopus (amota omni appellatione) componat, non obstantibus quibuscumque, pro ut ejusdem Concilij Decreto, & Constitutione sanctæ memoriæ Gregorij XIII. hac de re editis, cautum est.

Sess. 25. c. 13.

Sess. 25. c. 13.

§. III.

Nullus Doctoris titulum, aut quempiam alium assumat, nisi prius ostenderit Episcopo testimoniales litteras.

Statuit præterea, ac mandat hæc Synodus, ne ullus Clericus cujuscumque conditionis Baccalareum, Licentiatum, Magistrum, Doctoremve in aliqua facultate se nominet, aut subscribat, in his locis, ubi de ejus gradu constare non potest, nisi prius Episcopo litteras testimoniales gradus hujusmodi ostendat, sub poena pondo centum auri, pijs operibus, Justitiæ sumptibus, & accusatori æquæ applicandorum; pœnis contra hos a Lege Regni statutis in suo robore, & firmitate permanentibus.

Lex Reg. 5. tit. 7. lib. 1. recopil.

LIBRI SECUNDI TITULUS I.

De Ordine Judiciorum.

§. I.

In Tribunali ordo, & silentium serventur.

In locis ad audiendum causas deputatis, silentium, ordo, & obedientia servetur, in sedibus, & provisionibus ratione antiquitatis Officij Notarijs, & Procuratoribus honor deferatur; ac inter omnes summa sit cum modestia consensio. Quod si minus fecerint, Judicium arbitrio mulctentur, & usque ad suspensionem, & privationem officij puniantur.

Ex Granat. Synod. tit. de Ordine Judicior.

§. II.

Nullus cum armis Tribunal ingrediatur.

Nullus Curie Minister, Litigator, aliusve quicumque intra Aulam, quo tempore audientia celebratur, arma quæcumque secum habeat, & ut hoc servetur, opportuno adhibito remedio, Judex accurate invigilet.

Espero uniforme de todos los Tribunales.

§. III.

Pauperum Advocatus, ac Procurator designentur.

Advocatus, & Procurator deputentur, qui miserabilium Personarum causas defendant, & salarium, quod sibi fuerit ab Episcopo constitutum, ex Camera percipiant; hi vero illorum causas, quos ut

Ee

pau-

§. XV.

Servanda in causis criminalibus.

Quando Judicibus expedire videbitur, in causis criminalibus parti presentis actorum transumptum concedere, ut sese defendat, fuerintque alij rei, & complices absentes, Notarij Advocato hujus partis presentis, suppressis nominibus, processum legant, & id usque ad publicationem diligenter servetur. Si vero nullum sit juris impedimentum, etiam cum nominibus, hujusmodi transumptum concedatur.

§. XVI.

Quid cum Censura aggravantur?

In causis immunitatum, restitutionum, ad Ecclesias confugientium, & alijs quibuscumque, in quibus Judices procedunt aggravando Censuras, antequam Censuræ hujusmodi aggraventur, præcedat intimatio anterioris Censuræ jam decretæ, de cujus intimatione fidem faciat Notarius, præcedat quoque invocationis brachij Secularis informatio, quo ordine, & non aliter ad Ecclesiasticum Interdictum procedetur.

§. XVII.

De Conjugijs clandestinis.

In clandestinis Conjugijs, quidquid circa ea a partibus petatur, Fiscalis oppositio, & accusatio admittatur, acta, & probatio a partibus exhibita pro informatione summaria recipiantur; deinde testibus a partibus productis per Fiscalem ratificatis, iterumque habita partium confessione, per Judices nostros hac in re decerni, & definiri potest, juxta dispositionem Sacrosancti Concilij Tridentini.

§. XVIII.

Sess. 24. c. 1. de reformat. matrimonij.

§. XVIII.

Caveatur, ne Maritus suboleat accusationem de adulterio ab uxore factam.

Quando uxor proprium maritum de adulterio, concubinateve accusaverit, Judex efficiat, ut Fiscalis, aut executor Justitiæ, in judicio denuntiet, & causam prosequatur, adhibita cautela, ne maritus, a propria uxore delatum fuisse Judici, sentiat.

§. XIX.

Miserabilium Personarum cause gratis expediantur.

Amiserabilibus Personis litigantibus, nihil quidem pecuniæ accipiatur ratione litis, eaque miserabilis Persona reputetur, quæ in bonis mobilibus, & immobilibus quinquaginta pondi valore non habuerit, probatio vero quoad hoc per Notarium fiat, ex qua, si Officialibus constiterit de paupertate Personæ litigantis, ejusdem causas, semotis dilationibus, expediri, & in omnibus subveniri jubeant.

§. XX.

Causa Clericorum secreto pertractentur.

Accusationes criminales contra Clericos in Sacris Ordinibus constitutos illatæ, cum omni secreto, pro ut Sacerdotalem Personam decet, tractentur, & definiantur.

§. XXI.

Si plures Personæ actione unica accusentur, unicus processus conficiatur.

Quamvis delinquentes plures sint de eodem crimine accusati, unus tantum processus conficiatur.

Lex 1. § 2. tit.
5. lib. 4. recopil.

Lex 1. § 2. tit.
7. lib. 4. recop.

solvere a Iudice reus compellatur. Si vero intra prædictum tempus pars non declinaverit, lis contestetur, reconventiones fiant, eisque intra terminum respondeatur, juxta Legum Regni dispositionem, quarum usus, & observantia, quo ad hoc præcipitur. Breviori vero in termino definire in potestate Judicum sit, si ob justas aliquas causas id fieri debere, sibi videatur. Idem præcipitur observari, in clare, & aperte positionibus respondendo, juxta Leges Regni circa hoc disponentes.

§. VII.

Aliqua ordinantur pro breviori expeditione litium.

Conc. Mex. i. c.
83. §. Synod. de
Quirog. constit.
112.

Finem litibus cupiens hæc Synodus imponi, ne partes ultra modum graventur dilationibus, & expensis, statuit, ac sancit, ut Ecclesiastici Judices hujus Provinciæ, sive Ordinarij, sive ex speciali Episcopi commissione delegati in causis levibus, & parvi momenti nullos libellos admittant. In his vero, quæ majoris fuerint momenti, duo tantum ab utroque litigatore libelli producantur, usque ad primam conclusionem, & articulos ad probationes faciendas. Post publicationem vero a singulis litigatoribus produci unus tantum libellus possit, quod si de facto plures, quam hoc Decreto sancitum est, producantur, aut recipiantur, ij nulli decernuntur, omnique probatio, eorum virtute facta, invalida sit, nec fidem ullo modo faciat, qui libelli subscripti, signatique sint ab Advocato probato, & gradu insignito, vel ab eadem parte, nec aliter admittantur, nisi causæ qualitas Judicis arbitrio aliud postulaverit. Si ve-

ro

ro aliqua declinatoria exceptio opponatur, intra octo dies continue a die oppositionis numerandos, probari debeat, ne parti ad probandum terminus prorogetur. Conclusa vero causa, ad pronuntiandum interlocutorie dies sex, ad ferendam vero definitivam sententiam dies decem præscribantur, quibus elapsis, si Judices contrafecerint, expensas hac de causa factas, a die elapsi termini, usque ad sententiarum hujusmodi pronuntiationem in duplo reddant.

§. VIII.

Quid si partes intra præfixum terminum non fecerint probationes?

CUM partes ad suas probationes faciendas admittæ fuerint, si probationes non fecerint, neque litteras, quas vocant receptorias, extraxerint, & altera pars ob non factam diligentiam a parte adversa, nec ab eadem litteras hujusmodi extractas petierit terminum, pro denegato haberi, & causam pro conclusa, & definiendam esse, altera pars citari mandetur, & contumacijs inculatis provideatur, quod ad tertiam diem receptorias extrahat, si autem illas non extraxerit, habeatur causa pro conclusa, etiam termino ad probandum nondum elapso, ut hac ratione lites brevius expediantur.

§. IX.

Adhuc de eadem re.

QUANDO una ex partibus litigantibus factam probationem produxerit, & ea non obstante, pars altera in causa concludi petierit, pars probationem producens citetur, & super hoc articulo contuma-

Ff

cia

cise incusentur, & concludatur, antequam conclusio ultima fiat in causa, quod vero secus actum fuerit, sit in se nullum.

§. X.

De Publicatione.

SI publicatio petatur, & hæc, eoquod terminus duret, ab altera parte contradicatur, ad excusandum actorum examen, & alias de hoc dilationes, præcipitur Judicibus, ut sub conditione, si terminus elapsus sit, publicationem fieri provideant, quod si terminus adhuc duraverit, declarent, quod duret, quod sic jubeant, quamvis Decretum conditionale sit.

§. XI.

De eadem re.

ELapso termino ad probandum, si probatione facta, publicationem fieri postuletur, aut probatio non facta, causam haberi pro conclusa petatur, parte adversa citata, & non contradicente, contumaciaque incusata, sine ulla alia dilatione causam pro conclusa haberi mandetur, si vero pars contradixerit, cognita a Judicibus contradictionis causa, ex actis, quod Justitiæ fuerit, decernant.

§. XII.

Qui accusationem instituit, si non probet, puniatur: & ante causæ inchoationem expensas promittat.

QUANDO capitula contra aliquam hujus Provinciæ Personam dentur, Fiscali tradantur; quæ si subscripta non sint, & a quo exhibita fuerint, ignoretur, in eisque testes designati sint, ac in eis contenta adeo gravia provideantur, ut eorum remedium

ad

ad Dei cultum, & bonum commune spectet, factis prius de hac re certioribus Episcopis, seu Episcoporum Officialibus, Fiscalis capitula hujusmodi profertur. Quod si constet, quis capitula obtulerit, præfatis idoneis fideijussoribus, promittat ille, qui ea dedit, expensas hac de causa faciendas, si capitula minime probentur, perfoluturum, itidemque puniatur, prout accusator calumniosus de jure venit puniendus.

§. XIII.

Circa conjuges non cohabitantes.

IN his, qui Matrimonio conjuncti conjugalem vitam non ducere denuntiabuntur, Parochi testimonium in probationem admittatur, quatenus ad Matrimonium, & non cohabitationem, & sic comparere præcipiantur, & de hoc interrogentur. Quod si negaverint, Fiscalis citetur, qui, quatenus opus fuerit, ampliorem faciat probationem, & ratificatis testibus, prout juris sit, in causa decernatur.

§. XIV.

De Polygamis.

IN causis criminalibus binarum nuptiarum, vivente primo conjuge, rei inclusi carcere teneantur, dum lis agitur, eosque sic detineri Judices procurant, etiam si a sententijs per eos latis rei hujusmodi appellaverint, ut sic finis his causis imponatur. Quando vero Fiscalis accusaverit, illæ partes, quarum interest, citentur, eæque citationes fiant ex pecunia Justitiæ sumptibus applicata.

Ff 2

§. XV.

pauperes, in eorum patrocinium Judices tradiderunt, gratis defendere teneantur, nec ab eis quicquam accipiant, eorumve operas ad suos usus conferant, sub pœna reddendi duplum, cujus multæ dimidia pars miserabilibus Personis applicetur. Admonentur etiam, ut in his pauperum causis accurate studeant, & pro brevi earum expeditione laborent, cum omni charitatis, & mansuetudinis affectu; ne pauperes jus suum amittant. Quod si opus fuerit, Judices verbo, aut scripto instruere, id præsent, si vero, ex eorum negligentia pauperibus damnum importetur, restituenti illud pœnæ subiaceant.

§. IV.

Minoribus Curatores dentur.

IN causis minorum, si ex eorum aspectu talis esse appareat, ipsis præsentibus, si adsint, sive absint, cum speciali ad id mandato Curatores deputentur, qui jurent se minorum suorum causas defensuros, omni diligentia, & consilio adhibitis; confessio vero a minori ne petatur, nisi antequam præincipiat, Curator præsens sit, aliter confessio invalida sit.

§. V.

Circa instrumenta publica servantur ordinationes regie.

Publica instrumenta, & ea, quæ guarentigia dicuntur, & Chyrographa recognita, etiam non præcedente mandato, aut monitorio, executioni mandentur, servanturque stilus, & forma Secularium Tribunalium, ac Leges Regiæ de hoc sancitæ, tam quo ad executionem, terminos, præconia, & fideijussores,

Lex 1. 2. & 3.
tit. 21. lib. 4. re.
copik.

res, quam quo ad alia; Clericus autem, in quem executio facta est, carcere sit inclusus, donec tanquam pauper gaudere velit privilegio in favorem status Ecclesiastici a Gregorio Papa IX. concessio, in Decretali, quæ incipit *Odoardus*, quam Papæ constitutionem Judices, & Officiales inviolabiliter servant, & adimpleant. Quando autem creditores Chyrographa; aliasve privatas scripturas obtulerint, ut recognoscantur, Judices id fieri mandent, quod, si debitores Clerici id non fecerint, duabus, & non minus, nec aliter, nisi in proprias eorum Personas contumacijs inculatis, Chyrographa, & instrumenta privata hujusmodi pro recognitis habeantur, & tanquam recognita executioni mandentur, servato ordine præmissio in publicis instrumentis, quæ promptam habent executionem.

§. VI.

Terminus designetur novem dierum ad jurisdictionem declinandam.

Quælibet declinatoria exceptio, aut incompetentia jurisdictionis, intra novem dies opponatur, a fine præfixi termini computandos, aut parte præsentem, a die, qua intimata fuerit citatio, quo termino elapso, si declinatoria hujusmodi exceptio allegata non sit, restitutio in integrum adversus hujus temporis lapsum non concedatur, & si in alijs casibus concedenda esset, pro termino autem ad præbandum viginti dies præscribuntur, quod si exceptio declinatoria probatur, causæ principalis cognitio cesset, sin minus, in expensis, & damnis pro retardatione litis alteri parti illatis condemnatur. Quæ statim

Capit. Odoardus
de solutionibus.
Synod. de Osmâ
tit. 34. conf. 1.
§. 5. fol. 186. Et
Synod. de Vallâ
solid lib. 3. tit.
8. conf. 1.

ciatur, nec ratione actorum processus, aliquid aliud exigatur, quam quæ sunt in indice taxæ constituta. Nam si in eadem causa tres complices sint, tanquam ab uno solo salaria, & expensæ exigendæ sunt.

§. XXII.

Accusatores intra tertium diem a rei contestatione compareant.

UT molestijs, quas accusatores inferre solent, occurratur, mandat hæc Synodus, ut Judices Ordinarij, Visitatores, Vicarij, & alij quicumque, quibus summaria informationes super partium querelis committentur, querelantibus præcipiant, facta in forma citatione, per Notarium probationem recepturum, quatenus intra tres dies postquam reus partem se constituerit, compareant personaliter ad accusandum eum coram dictis Judicibus, sin minus perpetuum eis silentium ad id imponetur, si vero duabus contumacijs inculpatis, non comparuerint, nec accusaverint, amplius non audiantur, eorumque voces, & voces Fiscalis obtineat, qui tam in hoc casu, quam in criminalibus ceteris ad se pertinentibus, accusationem dare intra tres dies teneatur, postquam se reus in carcere constituerit; Judicibus autem, & Officialibus jubetur, ut conclusis jam processibus, quo citius fieri poterit, dictas criminales causas definiant, ita ut, quantumvis processus prolixus sit, intra tredecim dies, a die conclusionis, aut in breviori tempore, si fieri poterit, definitivam sententiam ferant, in quo Officialium conscientia onerantur, ne sumptus, & expensæ ex nimia retardatione accrescant.

Dies tredecim præfiguntur pro sententijs expediendis.

Conc. Mex. 1. c. 77. & Gran. tit. de Ordine Judicior. n. 26.

TITULUS II.

De Procuratoribus.

§. I.

Procuratores exacte procedant in causis clientum suorum.

Procuratores causis, quas susceperint, omnem operam præstent, in eisque cum omni veritate agant, & quod suis partibus utile sit, diligenter gerant, ac sine ulla collusione, falsitate, prævaricatione, aut prævaricationis specie, odio, aut amore sui principalis, aut partis adversæ quidquam postulent, aut postulare negligant, quod convenienti causæ expeditioni necessarium sit. Neque hac de causa dona aliqua, aut promissiones, munerave, aut alia hujusmodi injuste a parte contraria accipiant, sub poena reddendi quadruplum; ac præterea Judicum arbitrio puniantur.

Ex Synod. Gran. nar. tit. de Procurator.

§. II.

Merces eorumdem, si excedant, a Judice moderetur.

Moderatam mercedem pro opera sua accipiant, quod si in hoc exceßerint, directe, vel indirecte litigatores vexaverint, ut ab eis injusta salaria, munerave, aut alia hujusmodi extorqueant, Judices pro merito laborum mercedem taxent, & districte præcipiant, quod reliquum restituant, necnon Judicum arbitrio penas dent.

Honeste cum feminis versentur.

Procuratores, qui in Tribunalibus Ecclesiasticis negotia Ecclesiastica administraverint, cum feminis, quarum, vel contra quas causas susceperint, inhoneste ne conversentur, neque eas in concubinas accipiant. Quod si contra fecerint, præter poenas juxta horum Decretorum formam eis impositas, in causis Ecclesiasticis ab officiorum exercitio per tres menses suspendantur; itidemque præcipitur, ne per trium mensium hujusmodi spatium, Judices, aut Notarij petitiones ab eis oblatas recipiant, aut alios actus sub eadem poena.

TITULUS III.*De Ferijs.*

§. I.

Festi dies ex præcepto servandi.

UT debitum cultum, & honorem Deo Creatori nostro, ejusque Sanctis impenderemus, dies aliqui in Ecclesia semper decreti sunt, ut in eis ab omni servili opere cessantes, nos cultui divino vacaremus, eam ob causam, ut hujus Archiepiscopatus, & Provinciæ Fidelibus dies hi festi noti sint, in eisque cultui divino satisfaciunt, hæc Synodus decernit omnes horum Regnorum Fideles, exceptis Indis, de quibus alio in loco tractatur, teneri sub poena peccati mortalis sequentia Festa venerari.

*Mexic. l. c. 18.
& Limen. 3. ad.
3. c. 40. & ad.
4. cap. 9.*

FESTA

FESTA EX PRÆCEPTO OBSERVANDA.

IN PRIMIS DIES DOMINI TOTIUS ANNI.

*Festa Januarij.***C**ircumcisio Domini nostri Jesu-Christi.

Epiphania Domini.

SS. Fabianus, & Sebastianus.

Festa Februarij.

Purificatio Beatæ Mariæ Virginis.

S. Mathias Apostolus.

Festa Martij.

S. Thomas Aquinas.

S. Joseph, Beatæ Mariæ Sponsus.

Annuntiatio Beatæ Mariæ Virginis.

Festa Aprilis.

S. Marcus Evangelista.

Festa Maij.

SS. Philippus, & Jacobus Apostoli.

Inventio Sanctæ Crucis.

Festa Junij.

S. Barnabas Apostolus.

Nativitas Sancti Joannis Baptistæ.

SS. Apostoli Petrus, & Paulus.

Festa Julij.

Visitatio Beatæ Mariæ Virginis.

S. Maria Magdalena.

S. Jacobus Apostolus.

S. Anna Mater Virginis Mariæ.

Festa Augusti.

S. Dominicus.

Transfiguratio Domini.

Hh

S. Laurentius Martyr.
 S. Hippolytus, in Civitate Mexicana tantum.
 Assumptio Beatæ Mariæ Virginis.
 S. Bartholomeus Apostolus.
 S. Augustinus.

Festa Septembris.

Nativitas Beatæ Mariæ Virginis.
 S. Mathæus Apostolus, & Evangelista.
 Dedicatio Sancti Michæelis Archangelii.

Festa Octobris.

Sanctus Franciscus.
 Sanctus Lucas Evangelista.
 SS. Apostoli Simon, & Judas,

Festa Novembris.

Festum omnium Sanctorum.
 Sancta Catharina Virgo, & Martyr.
 S. Andreas Apostolus.

Festa Decembris.

Conceptio Beatæ Mariæ Virginis.
 Expectatio partus Beatæ Mariæ Virginis.
 Sanctus Thomas Apostolus.
 Nativitas Domini nostri Jesu-Christi.
 Sanctus Stephanus Proto-Martyr.
 S. Joannes Apostolus, & Evangelista.

ITEM FESTA MOBILIA SEQUENTIA.

Dominica Resurrectionis cum duabus diebus sequentibus.
 Ascensio Domini.
 Dominica Pentecostes, cum duabus diebus sequentibus.

Fe-

Festum Corporis Christi.

Coli etiam jubentur Festa Sanctorum Patronorum Ecclesiarum Cathedralium, & locorum, ubi Hispani degunt in eisdem Ecclesijs, & locis.

§. II.

S. Joseph hujus Provinciæ Patronus.

Porro quia singularis fuit in Beatum Joseph, Sacratissimæ Virginis Mariæ Sponsum, hujus Provinciæ devotio, ob cujus sancti merita, & intercessionem pie credi potest, Novam Hispaniam singularibus Dei beneficijs donari, Provincialis Synodus anno Domini millellesimo quingentesimo quinquagesimo quinto celebrata Sanctum Joseph in generalem hujus Archiepiscopatus, & Provinciæ Patronum elegit, ejusque Festum coli mandavit, hæc quoque Synodus idem renovans, & confirmans statuit, ut Festum hujusmodi in hac Provincia cum Octava celebretur. Si vero Octava in hebdomadam majorem inciderit, de ea usque ad Feriam quartam ejusdem hebdomadæ inclusive commemoratio fiat. Festum Sancti Jacobi Apostoli, quia præcipuus, & generalis Hispaniæ Patronus is est, cum Octava celebrari mandatur. Quando vero, ad Vesperas, & Matutinum suffragia Sanctorum dicuntur, ejus commemoratio, quia antiquior Patronus est, commemorationi Sancti Josephi præcedat. In die vero trigesima Decembris, qua translatio Sancti Jacobi facta est, de ejus translatione Officium recitetur.

Hb 2

§. III.

Mexic. 1. c. 18.
 & Limen. 3. ad.
 3. c. 40. & ad.
 4. cap. 9.

Mex. 1. c. 18. §. 1.

§. III.

S. Thomæ Aquinatis Festum ex præcepto servetur.

Pij V. motus proprius in Bullario ipsius. Bulla 42. fol. 59. Text. in cap. unico de reliquijs, & veneratione Sanctorum lib. 6. Fundatur ex c. finali de Ferijs, & in cap. 1. de consecrat. dist. 3. Conc. Triad. Sess. 25. c. 12. de regular. verb. dies. Conc. Milan. 4. tit. de S. Ambrosio, fol. 616. & 5. etiam Milan. fol. 710. Verbo quos dies festos.

ET si ante celebrationem hujus Synodi, Festum Sancti Thomæ Aquinatis Doctoris Angelici, ex præcepto non colebatur, attendens tamen hæc Synodus a felic. record. Papa Pio V. propter singularem sanctitatem, & mirabilem Doctrinam, de quibus is sanctus, hæresibus refutatis, Christianæ Reipublicæ Scholis magnas opes attulit, & propter eruditionis splendorem, quo in Ecclesia Dei eluxit, ejus Festum per universum Neapolis Regnum coli, & per universam Ecclesiam Officio Doctoris celebrari præceptum esse: attendensque instantissime a Decano, & Capitulo hujus Metropolitanæ Ecclesiæ, Magistratibus Civitatis Mexici, a Rectore, & Universitate Regia, tum etiam ab Ordine Sancti Dominici, cujus institutum Sanctus Thomas professus est, efflagitatum fuisse; hæc Synodus præcipit, ut Sancti Thomæ Festum colatur, & Catalogo Festorum, quæ ex præcepto in hac Provincia coluntur, adscribatur.

§. IV.

Forma in observandis Festis.

QUÆ quidem Festa ab omnibus coli debent (Indis exceptis) hæc Synodus decernit, in quibus ab omni servili opere cessandum est, a media nocte vigiliæ, usque ad mediam noctem sequentem; quo tempore Festum terminatur, in eisque Missam integre audire omnes tenentur, ad quam, & ad verbum Dei audiendum, ubi commode fieri potest, suis Parochijs omnes interfint, ut est a Sacro Concilio

Quisq; sua Parochia intersit.

Tri.

Tridentino injunctum; quod si aliqui in diebus Festis hujusmodi integram Missam non audierint, arbitrio Ordinarij plectantur; qui vero tempore, quo Missa conventualis celebratur, & Sacra Concio habetur, in ludis occupati apprehensi fuerint, juxta formam juris pœnas luant.

§. V.

Patresfamilias curent, ut filij Missam audiant.

Monet etiam hæc Synodus Patres, Matresque omnes, ut suos filios, & filias quantumvis minimæ ætatis sint, ad Missam audiendam secum deferant, præcipit etiam hæris, ut famulos, & servos suos omnibus Festis colendis Missam audire faciant, in quo eorum conscientia onerantur.

§. VI.

Vidua ne ultra mensem Missæ auditionem differant luctus prætextu.

UT introducta jam corruptela funditus tollatur, qua relicte Viduæ per multos dies ab obitu maritorum Missam non audiebant, Ecclesiæ præceptum transgredientes, jubet hæc Synodus, ut Viduæ, elapso præsertim mense post mortem mariti, a Judicialibus Ecclesiasticis, per censuras, & alias pœnas, ad Sacrum audiendum compellantur, idemque servetur cum mulieribus conjugatis, quæ ob virorum absentiam per longum tempus Missam non audiant.

§. VII.

Opera Festis diebus prohibita.

QUO vero servilia opera, a quibus in diebus Festis vacandum est, omnibus innotescant, hæc

Sess. 24. c. 4. de reform.

Conc. Milan. 3. f. 584. Vers. neque vero excusentur.

Bulla Pij V. in Bullario fol. 33. 2. col. Verbo ut igitur. C6c. Mexico. 1. c. 19. §. 3. & Guad. tit. 6. const. 16. & Milanen. 1. fol. 33. Verbo Vidua. & fol. 119. Verbo Episcopi ne patiantur, & Mil. 3. fol. 584. Vers. neque vero excusentur.

Quadix tit. 6. const. 21. 22. 23. & 24. & Gran.

li

Sy

vit. de Fer. n. 45.
 § 6. & Synod.
 de Quirog. conll.
 97. 98. 99. &
 100. & Limen.
 3. ad. 3. c. 40. &
 ad. 4. c. 9. & Mi-
 lan. 3. tit. de Fe-
 stor. dierum cul-
 tu fol. 583.

Synodus statuit, ac decernit, ut in eis mercatum, num-
 dina, licitationes minime fiant; tabernæ etiam ubi
 merces, vel alia divenduntur, & emuntur, saltem
 dum Missa conventualis celebratur, ne aperiantur.

§. VIII.

Esculentorum venditio.

A Sono vero campanæ, qua Populus ad conven-
 tualem Missam vocatur, usque ad finem Mis-
 sæ, esculenta publice venalia ne exponantur, operarij
 per totum Festi diem jumentis suis sarcinas ne im-
 ponant, nec mulieres iter agant, sarcinas vehen-
 tes, nisi victualia eo tempore Populo necessaria, por-
 taverint. Tonsores per totum Festi diem ne deton-
 deant, furni ne ardeant, instrumenta, & machinæ
 minarum essent, nec in eis ulli occupentur. Si qui
 vero hoc Decretum violaverint, severe ab Ecclesia-
 sticis Judicibus punientur. Non tamen interdicitur
 Chirurgis, & Aromatarijs, ne in his diebus officia sua
 exerceant, quantum ægrotorum saluti conveniet, iti-
 demque permittitur temporibus metendi, rigandi,
 piscandi, aut vermes sericos nutriendi, & alia hu-
 jusmodi terrenorum fructuum ratione faciendi, in
 Festis diebus post auditam Missam, de licentia Offi-
 cialium, & Vicariorum, rebus hujusmodi operam im-
 pendere; ne si necessitas occurrerit, earum jactura fiat.

§. IX.

Dies Festi Indorum designantur.

Felicis recordationis Paulus Papa III. Indorum
 paupertati prospiciens, eos tam stricto vincu-
 lo, ut Hispanos, ad Festorum observationem divinci-

Agafones.
 Barbisonfores.
 Fodina.

Quid mests tem-
 pore faciendum?

Bulla Pauli III.
 concessa in fao-
 rem Indoru. Me-
 xic. l. c. 18. § 4.

re

re noluit, ac ob eam causam illorum commoditati
 consulens, sequentia Festa Indis deputavit, ad quæ
 sola observanda ex præcepto tenerentur.

FESTA INDORUM.

DIES OMNES DOMINICI IN ANNO OCCURRENTES.

Nativitas Domini, sine duabus diebus sequenti-
 bus.

Circumcisio Domini.

Epiphania Domini.

Dominica Resurrectionis, sine duabus diebus se-
 quentibus.

Ascensio Domini.

Dominica Pentecostes, absque duabus diebus se-
 quentibus.

Festum Corporis Christi.

Nativitas Beatæ Mariæ.

Annuntiatio Beatæ Mariæ.

Festum Purificationis Beatæ Mariæ Virginis.

Assumptio Beatæ Mariæ Virginis.

Festum Apostolorum Petri, & Pauli.

Aliorum Festorum observatio, voluntarie Indo-
 rum devotioni relinquatur, ne vero Hispani per se,
 aut servos suos in Festis diebus servilia opera exer-
 cendi ex hoc occasionem arripiant, quod Indi ab eis
 minime cessent, decernitur, ne Indi hisce Festis in
 Hispanorum prædijs, aut alijs facultatibus, nisi de li-
 centia Ordinarij serviliter sese exerceant.

& Limen. 3. ad.
 4. c. 9.

Mex. l. c. 18. §.
 5. & Limen. 3.
 ad. 4. cap. 9.

*Idem Indi alijs
 Festis diebus in
 Hispanorū agris
 non laborent, ni-
 si de Ordinarij li-
 centia.*

§. X.

Nundinae ne fiant Dominicis, aut Fests diebus.

Max. 1. cap. 70.

Idem interdicitur, ne diebus Dominicis, & Festis, quorum observatio ad Indos pertinet, mercatum fiat, ut ratione hac tunc laborandi, & Missam non audiendi, ab Indis auferatur occasio. Si vero in aliquo Indorum oppido mercatum die Dominico indictum sit, alius hebdomadae dies, in quo id fiat, designetur.

§. XI.

Medicamentorum applicatio, quae Missae quiditionem impediunt, in diem alium rejiciatur, si commode fieri possit.

Medicis quoque prohibetur, ne aegrotis medicamenta applicent, ita ut eis impedimento esse possint, quominus Festis diebus Missam audiant, si talis aegritudo est, quae aegrotum Missam audire non impediatur, & cujus medicina in aliud tempus differri possit.

TITULUS IV.

De Dolo, & Contumacia.

§. I.

Quo termino faciendae citationes, & quis pro contumaci habendus.

Lex Reg. 9. tit. 8. lib. 2. recop.

PRÆSENS, in illis locis, in quibus Ecclesiasticum Tribunal existit, in Judicium vocatus, citari non possit, nisi de uno die in alium, aliter autem, citatione facta, etiamsi citatus non com-

pa-

Syn. Cran. tit. de dolo, & contum.

pareat, contumax reputari nequeat, nec absens pro contumaci habeatur, si Nuntius fidem non fecerit ipsum citasse in personam propriam uxoris, filiorum, aut famulorum, nec sufficiens citatio ad Hospites, vicinos, aut alias extraneas Personas facta: contumaciae vero coram Judicibus inculcabuntur, & quicquid aliter factum sit, denuo fiat.

§. II.

Contumax expensas solvat, antequam ulterius progrediatur.

CUM de contumacia cujusque partis constet, in expensis condemnatur contumax, quas, antequam ulterius procedatur, compellatur solvere, nisi praesens maluerit id in finem litis reservare, & in alterius partis contumacia ulterius procedi, aut remedium missionis in possessionem elegerit, quod si fiat, regula de hoc in Legibus horum Regnorum praescripta servetur.

Lex. 1. & 2. tit. 11. lib. 4. recop.

§. III.

Alia decernuntur circa contumaciam.

IN litteris citationum, & monitorijs praecipitur, ut ad aliquem diem certum citati hora audientiae compareant, quod si reus, vel actor minime comparuerit, & non comparentis contumacia fuerit inculcata; contumax reputetur. Si autem intra dictum diem venerit, etiam secundae litterae expeditae sint, illarum expensas solvat, qua solutione contumaciam purget, & in causa principali audiatur. Nullatenus vero secundae litterae expendantur, nisi toto elapso die, in quo terminus in primis litteris praefixus finitur, ne-

Kk

que

que reus, vel actor contumax reputetur, usquequo consistorium dimissum sit.

§. IV.

Quid faciendum reo non comparente?

SI actor intra terminum in litteris expressum contumaciam non incusaverit, reus contumax non reputetur, nec litteræ illæ iterum legantur, nec virtute illarum contumacia incusari possit, sed litteræ conditionales æstimentur, veluti si expressæ sub conditione hac essent expeditæ; si actor contumaciam incusaverit in dicto termino, si autem reus comparuerit, actore non comparente, actor in expensis condemnatur, si id reus petierit; quod si elapso dicto termino actor contumaciam incusaverit, & reus non comparuerit, Judices eum iterum in iudicium vocari mandent, nisi iustis de causis sibi visum fuerit, reum posse legitime reputari contumacem. Si vero iustæ causæ adsint, id Decreto declarent, litteræ tamen receptoræ personaliter intimentur, si citatio prima personaliter facta non fuerit, aliter enim reus nullam sententiam, nec contumaciam incurrit.

TITULUS V.

De Testibus, & probationibus.

§. I.

In causis, in quibus ex officio proceditur impensis Camerae testes alibi extantes adducantur.

*Gran. Synod.
tit. de probation.*

IN causis, in quibus ex officio proceditur, testes contra reos producendi expensis Camerae, & pecunijs Justitiæ sumptibus applicatis adferen-

rendum testimonium adducantur, quæ impensæ condemnatione expensarum subsecuta, & non alias, Camerae, & sumptibus Justitiæ perfolvantur, ne inde rei occasionem arripiant præveniendi, aut subornandi testes.

§. II.

In causis criminalibus plectendis poena corporali semper ratificentur testes in plenario, alias probatio nulla sit.

IN omnibus causis criminalibus, in quibus poena corporalis, sive exilij, aut publica poenitentia imponenda sit, testes in summano iudicio recepti, in plenario ratificentur, non obstante, quod pro ratificationis a reo habeantur. Quibus in casibus, nec minori ulli, nec Fiscali restitutio in integrum ad accusandum, aut ad probandum concedatur. Probatio verò, quæ per restitutionem huiusmodi fiet, nulla sit, immò a processu deleatur.

§. III.

In causis matrimonialibus, alijsque gravioribus testium dicta non a solis Notarijs, sed a Judicibus ipsis, aut de eorum speciali commissione recipiantur.

Judices per se ipsos in causis matrimonialibus dicta testium recipiant, neque probationes a solis Notarijs etiam principalibus fieri in causis criminalibus, aut civilibus magni momenti permittant, nisi ipsismet Judicibus præsentibus, aut si iusta ex causa Judices absint, de speciali eorum commissione, quæ quidem specialis commissio a Judicibus subscripta in principio probationis huiusmodi collocetur, & in processu describatur. Commissiones vero nullatenus

*Mexic. l. c. 42.
& Gran. tit. de
testib. n. 3.*

Quando, & quomodo hujusmodi commissiones concedenda?

concedant in casibus prædictis ad recipiendum testes alijs Ministris, quam Receptoribus ab Episcopo deputatis; neque in suis Tribunalibus Notarios quoscumque, aut Officiales admittant, ad petitiones dandum, ad acta gerendum, neque ad testes in summa-rio recipiendum, aut eis quodvis aliud receptionis genus committant, neque eos ad testes, aut testium ratificationes, neque ad recipiendas cautiones in Judicio faciendas, neque ad aliud quicquam, quod ad Judicium pertineat, adhibeant, nisi fuerint ipsimet Notarii Tribunalis, aut Receptores prædicti, & eis absentibus, Ministri ad id ab Episcopo, vel jussu Episcopi approbati, qui specialem provisionem ad id obtineant. Probationes autem, & acta Judicialia aliter confecta nulla sint.

§. IV.

Pro testibus extra urbem ratificandis, acta originalia ne tradantur: parti vero, contra quam ratificatio est facienda, neque apographa.

Quando testes ad instantiam partis extra Civitatem ratificandi sunt, eorum dicta in summa-rio judicio habita, ne tradantur originalia, nisi prius exemplum publicum, & authenticum, quod fidem faciat, penes Notarium remaneat, nec tunc tradantur parti, contra quam ratificatio fieri debet. Quod si Notarius quisquam secus fecerit, Judicium arbitrio pro qualitate criminis punietur. Probationes vero summarie hujusmodi Receptoribus dentur, præstito ab eis juramento, & obligatione de secreto servando usque ad publicationem, & de eisdem restituendo intra dies duos post elapsum terminum.

§. V.

§. V.

Testes ex alio loco adducendi ejus impensis persolvantur, qui eos produxerit.

Quotiescumque Judicibus visum fuerit convenire, ut testes personaliter deducantur, id ejus impensis fiat, qui testes produxerit, Judices autem, prius æstimato, quod ratione itineris testes habere debent, illud testibus persolvi faciant, antequam inde discedant.

§. VI.

Cautiones quedam servande in testium probationibus, quæ sunt in secunda instantia.

Testium probationes in secunda instantia, ne fiant per eosdem articulos, neque per directe contrarios, nisi in casibus, & eo modo, quo est a Jure concessum, ut autem hoc evitetur, præcipitur, articulos in secunda instantia producendos præter Advocatum, a Procuratoribus etiam debere esse subscriptos, a quibus itidem examinentur, sint ne iidem articuli, an contrarij, & si secus fiat, probatio a processu deleatur, & Procurator in hoc negligens, pondoo uno persolvat.

§. VII.

Regie Constitutiones hic citate servantur in causis contra Ministros Ecclesiastica Curie munera accipientes.

In causis criminalibus, contra Ministros ab Episcopo deputatos, tractandis, ob dona, munera, pecuniasve injuste acceptas, aut collusiones factas, quibus dona, sive hujusmodi munera accipere ab hac Synodo prohibitum est, ea sit sufficiens ad conde-

Lex 6. tit. 9. lib.
3. recop. & Lex
7. tit. 7. lib. 7.
recopilacionis.

mnationem probatio, quæ in legibus novæ compila-
tionis horum Regnorum decreta est, juxta quas le-
ges in his causis decidendum præcipitur.

§. VIII.

*Quæ probationes committi possunt Receptoribus, aut lo-
corum Vicarijs.*

PROBATIONES, quæ earum qualitate attenda-
ta committi possunt, Receptoribus committantur, quod
si visum fuerit expedire, præcipiatur, quod Vicarij,
aut alij Sacerdotes loco Judicum una cum Recepto-
ribus, hujusmodi probationibus faciendis, assistant.

§. IX.

Penæ statuuntur adversus eos, qui in Judicio pejerant.

CUPIENS hæc Synodus effrenatam eorum auda-
ciam reprimere, qui, cum testes producuntur,
in Judicijs Ecclesiasticis hujus Provinciae, non sine
gravi Dei Omnipotentis offensa, ac Justitiæ contem-
ptu, suarumque animarum detrimento, & litigato-
rum præjudicio falsum dicunt testimonium, statuit,
ac præcipit, ut si quis coram quocumque ex Officia-
libus, Judicibus, aut alijs Ministris perjurij reatum
commiserit, si Clericus (quod absit) fuerit de per-
jurio convictus, solvere parti compellatur, in cujus
damnum hoc crimen admisit, id omne, quod ob ta-
citam veritatem, vel expressam falsitatem, in præju-
diciam, & detrimentum dictæ partis cesserit, ac
propterea condemnatur in medietate fructuum unius
anni Præbendæ, seu Beneficij ab eodem obtenti, &
etiam in medietate fructuum omnium, quos perci-
pit,

Mex. 1. c. 86. &
Guadix, tit. 5.
consi. 22.

pit toto eo tempore, quo in perjurio perseverave-
rit, Cujus multæ pars una fabricæ Ecclesiæ Cathedra-
lis, ubi id evenerit, applicetur, altera vero pijs
operibus ab Episcopo designandis, tertia denique ac-
cusatori, & præter hanc pœnam, in carcere tandiu
detineatur, quamdiu Officiali videbitur. Si autem per-
jurus hujusmodi Beneficij, seu Præbendæ expers sit,
jubetur, & ultra satisfactionem parti, cui præjudi-
cium irrogavit faciendam, in pondo minarum quin-
quaginta condemnatur, quæ ad nuper præscriptam
formam distribuuntur, & reus in carcere, ut dictum
est, inclusus maneat per tempus Judicis arbitrio de-
putandum, quod si is adeo pauper sit, ut prædictam
pœnam solvere nequeat, pecuniaria pœna commu-
tetur in corporalem, pœna carceris aggravata, ac si
perjurus secularis sit, satisfacere parti, cui perjurio
nocuit, compellatur, & præterea Pastomide ejus lin-
guam obstringente in valvis Ecclesiæ per diem unum
publice detineatur, nisi ejus fuerit conditionis, ut
hæc pœna commutanda sit, quo casu delinquentes
in exilium mittantur, aut graviori pœna Judicis pu-
nientis arbitrio plectantur. Quod si causa, in qua per-
jurium commisit matrimonialis sit, ob injuriam Sa-
cramento illatam, præter jam dictam pœnam ei alia
Judicis arbitrio imponatur. Qui vero ad suæ causæ
probationem testem falsum produserit, quem ad di-
cendum falsum testimonium induxerit, eadem pœna
punietur, qua, testem perjurum puniri, sancitum est.

§. X.

Cavetur calumnijs Indorum, eorumque perjurij adversus eorum Ministros.

Conc. Limenf. 3. ad. 4. cap. 6.

Ne in hujusmodi Ministros procedatur, antequam per ipsum Judicem, aut ejus delegatum in partibus Inquisitio fiat.

Text. in cap. fin. 3. quest. 6.

In cap. suspectos. In cap. nullus 3. quest. 5.

In cap. si testes 4. quest. 3.

Quid servandum cum Neophitorum juramenta recipiuntur?

Consule de hoc Ferdinandū Zurita in primo Inquiritione questionum Theologicarum. q. 20. f. 72.

Sacerdotum honori, quibus Indorum cura imminet, prospicere volens hæc Synodus, ne eo magis falsis accusationibus agitentur, quo studiosius subditorum indigenarum vitijs, aut Hispanorum avaritiæ modum imponere conantur: perpendensque, quam proni sint ad perjuria Indi, quamque facile ad id inducantur, statuit, ac præcipit in primis, ne ullus Sacerdos a districtu Indorum, cui ministrat, expellatur, quamvis graves querelæ contra eum dentur, nisi prius per Judicem Ordinarium, aut delegatum, ibi Inquisitio fiat, ubi crimen admissum a Sacerdote dicitur. Si enim Judex Ecclesiasticus ibi præsens assistat, de omnibus plene instructus, quæ, & quanta fides testibus sit adhibenda, facilius agnoscat. Infideles nullatenus in testes admittantur, Sacris est Canonibus constitutum, nec etiam illi, qui suspecti sunt, quamvis Christiani, Indi, vel Hispani sint, sed solum timoratae conscientiæ homines, minimeque suspecti. Neophitos ad jurandum nequaquam Judex compellat, nisi causa sit gravis, & cujus veritas aliter elucidari non possit. Quo in casu moneantur primum Neophiti, quam grave matum perjurium sit. Si autem falso aliqui jurasse comperti sint, eos, ut ceteri metu pænæ terreantur, & cautiore evadant, publice flagellari Judex præcipiat, & ut majori ignominia afficiantur, detonderi faciat. Denique in causis, quæ ex testimonio Indorum dependent, accurate Judex ani-

animadvertat quæ, & quanta fides testibus adhibenda sit, præsertim cum manifesta sit omnibus Indorum ad perjuriam propensio. Quæ omnia Christianæ Judicium prudentiæ hæc Synodus commendat.

Ex Doct. Menochij de arbitrarijs Judicij questionibus, casu 90.

TITULUS VI.

De Sententia, & re judicata.

§. I.

Fiscalis omni tempore Jus habeat petendi quod expedierit in causis super Matrimonij clandestinis, binis nuptijs, & quibusdam alijs.

In sententijs, quæ super Matrimonij clandestinis ferantur, semper jus petendi quicquid expeditur in sententijs, quæ super binis nuptijs, & criminibus alijs inter partes proferantur, Notarius vero reservationem hujusmodi Fiscali intimet, actaque intra tertium diem tradat, ut graves contra delinquentes pænæ postulet.

Synod. Granat. titul. de sent. & re judicata.

§. II.

Sententiæ ferantur secundum hujus Synodi Decreta, idque in scriptis.

Sententiæ, quas Judices, & Vicarij tulerint, juri, & his decretis conformes sint, quarum, postquam late fuerint, nisi in casibus a jure permisis, nulla sit dispensatio. Decreta vero in scriptis fiant ita, ut semper de his constare possit. Quamvis autem in aliquibus summarie procedant, ob id exceptiones legiti-

ut. uno. d. h. q. 2. q. 1. & 2. d. h. q. 2. q. 1.

Mm

mas,